

Haliaksen toimintakertomus 1992

Pekka J. Nikander

Haliaksen 14 toimintavuosi sujui tuttujen rutiinien tahtiin. Keväällä miehitys oli katkonaista ja rengastusta oli vain muutamana päivänä. Syksyllä miehitystilanne oli ilahduttavan hyvä. Lukuun ottamatta kahden päivän taukoa syyskuun puolivälissä asema toimi tauotta elokuun puolivälistä marraskuun 15. päivään. Heinäkuussa asemalla vierailtiin lähinnä vain viikonloppuina. Alkusyksyn rengastussaalisi oli surkea, mutta syyskuun lopun ja lokakuun vaeltajat nostivat rengastussaldon odotettua

korkeammaksi. Pyrstöiaisten rengastusmäärä nousi jopa ennätyslukemiin.

Keväällä asema toimi 55 ja syksyllä 104 vuorokautena. Vuoden aikana aseman alueella tavattiin kaikkiaan 209 lintulajia.

Kevään päämiehittäjät

Pasi Pirinen	14 vrk
Petro Pynnönen	14 vrk
Jyrki Pynnönen	12 vrk
Aarne Vattulainen	9 vrk
Mariko Lindgren	8 vrk

Syksyn päämiehittäjät

Pekka Hänninen	58 vrk
Aarne Vattulainen	35 vrk
Petro Pynnönen	26 vrk
Jarmo Ruoho	22 vrk
Petri Clusius	19 vrk
Seppo Niiranen	18 vrk
Matti Lehti	17 vrk
Olli Sallasmaa	13 vrk

Tammikuusta juhannukseen

Ensimmäiset miehittäjät pistäytyivät asemalla heti vuodenvaihteen jälkeen

Halias on siirtynyt tietokoneaikaan. Havainnot ja rengastukset siirtyvät iltaisin suoraan tietokoneen kovalevyille. Havaintojen käsittely onkin helpottunut kaavakeajoista huomattavasti. Timo Pulliainen (*Homo sapiens*) hakkaa koneelle päivän rengastuksia. © Matti Lehti.

Haliaksen vuoden 1992 ainoa idänuunilintu (*Phylloscopus trochiloides*) törnäli verkkoihin kesäkuun 3. päivänä. © Matti Lehti.

1.1.92. Meri oli kokonaan auki ja niemien rantavesissä uiskenteli mm. 75 sinisorsaa, 80 isokoskeloa, yksinäinen riskilä ja yhteensä parikymmentä kyhmyjoutsenta ja joutsenta. Pilkkasiipi viipotti määrätietoisena näköisenä merellä eteenpäin. Lämpimän alkutalven jäänteinä rannalta yhytettiin kaksi niitty-/luotokirvistä.

Kevät tuli varhain ja maaliskuun alkuun mennessä viimeisetkin lumenrippeet olivat sulaneet pois. Kevätmuutto oli jo täydessä käynnissä ensimmäisten kevään miehittäjien saapuessa 13.3. päivän iltana asemalle. Haahkojen kumeat soidinhuudot tervehtivät tulijoita noin 1000 haahkan soidessa ja esittäessä jokakeväistä lemmentaruseelliaan lähivesillä. Tyl-linkin vieno tyy-i-vihellys tervehti saapujia.

Yksinäinen luotokirvinen 14.3., kaksi kaakkuria ja viisi meriharakkaa 20.3., kuovi 23.3., tundrahanhi 29.3. ja merikihu 1.4. ihmetyttivät aikaisuu-dellaan. Varhaisessa olivat myös haahkat, jotka rynnistivät noin pari viikkoa etuajassa Suomenlahdella oleville pesimäpaikoilleen, siitä kertoo 27.3. nähdyt lähes 7500 itäänpäin muuttanutta yksilöä. Tarkkaavaiset havainnoijat löysivät haahkojen jou-

kosta kevään mittaan 5 kyhmyhaahkakoirasta. Ensimmäinen nähtiin jo 22.3. ja viimeinen 25.4. Allihaahkoja kellui 27.4. 27 yks. Uddskatanin edustalla. Tämän lisäksi muutolla havaittiin 22.3. 4, 19.4. 1 ja 8.5. 9 yks. Merimetsojen määrät ovat kasvaneet Suomenlahdella vuosi vuodelta. Kevään mittaan bunkkerilta laskettiin

yhteensä 545 merimetsoa parhaiden päivien ollessa 1.4. 81, 23.4. 83 ja 25.4. 99 yks. Leudon talven vuoksi vesilinnut hajaantuivat pitkin rannikkoa, eikä Uddskatanin lähivesillä havaittu suurempia kerääntymiä. Ainoastaan allit ilahduttivat runsaudellaan, sillä 19.4. ynnättiin 4700 paikallista ja 1100 muuttavaa.

Kurjet pääsivät livehtamaan aseman ohi ilmeisesti silloin kun Halias oli miehittämättömänä, siihen viittaavat parhaiden päivien, 18.4. 264m ja 25.4. 372m, vähäiset yksilömäärät. Riskilä alkaa olla aikamoinen harvinaisuus. Koko keväänä lajia nähtiin vain 5 yks. Samoin räyskä tuntuu vuosi vuodelta vähenevän, kevään kokonaismäärä vain 8 yks. Merikotka sen sijaan osoittaa elpymisen merkkejä. Kevään mittaan tavattiin 15 yks.

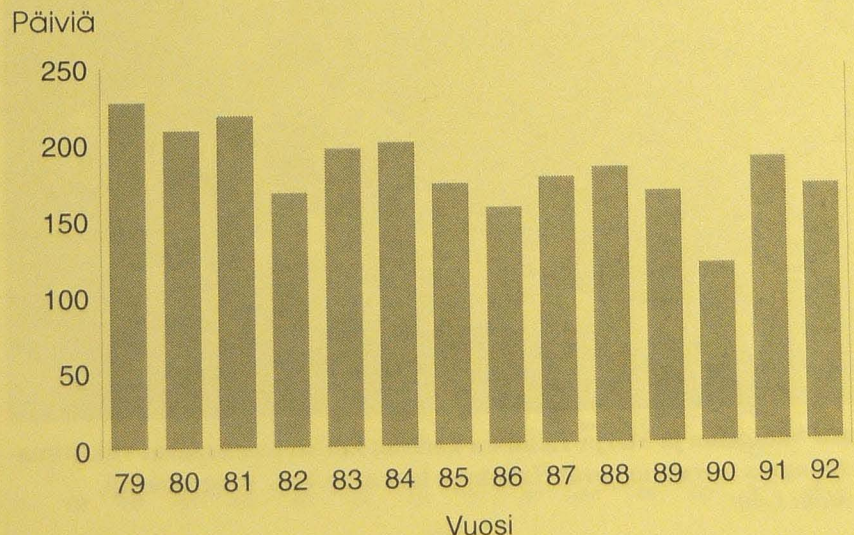
Kalalokkeja muutti poikkeuksellisen runsaasti maaliskuun lopulla. Kolmessa päivässä ynnättiin liki 1200 muuttavaa, parhaana päivänä 25.3. 634 yks. Toukokuun puolivaiheilla havainnoijia ilahdutti runsas kahlaajamuutto. Pikkukuoveja muutti 9.5. 102 ja 11.5. 120 yks., punakuireja 11.5. 322 ja 12.5. 775 yks. ja määrittämättömiä isoja kahlaajia punakuiripäivinä 11.5. 493 ja 12.5. 2048 yks.

Kevään vilkkain muuttopäivä oli huhtikuun 17. päivän takatalvimuutto, jolloin muutolta laskettiin mm. 374 töyhtöhyppää, 19 taivaanvuolta, 449 räkätti-, 57 laulu- ja 1717 puna-

Haliaksen alkuvuosien korkeat miehitysvuorokausipylväät johtuvat niiden vuosien yhtenäisestä kevätmiehityksestä, vuoden 1990 kuoppa taas Vaapasataman kiellosta vierailta asemalla kevään aikana.

Miehityspäivät Hangon lintuasemalla

1979 -1992

kylkirastasta, 786 pikkurastasta, 699 kottaraista, 4181 peippoa ja 42 pajsirkkua.

Pikkuharvinaisuudet piristävät ruutiineita pyörittävästä havainnoijaa aina kun sellainen kohdalle sattuu. Kevään ilonaiheita olivat ristisorsien runsaus (parhaana päivänä 27.3. laskettiin 14 yks.), harmaasorsapariskunta 11.4., kaksi avosetta 18. ja yksi 19.4., yksinäinen turkinkyhky 19.6., turturikyyhky 11.5., idänuunilintu 3.6., neljän keltahempon parvi 20.6., huhtitoukokuussa nähdyt nokkavarpuset (yhteensä neljä) ja toukokuiset pohjansirkut (samoin yhteensä neljä yks.).

Rastaskerttunen esitelmöi karhealla, kuuluvalla laulullaan Gäun ruovikossa 19.6. ja viitakerttunen luritteli taidokkaasti 3.6. pihan villiintyneessä puutarhassa.

Heinäkuusta marraskuuhun

Syksyn toiminta käynnistyi verkkaisesti. Heinäkuussa Haliaksella vierailtiin lähinnä vain viikonloppuina. Elokuun kaksi ensimmäistä viikkoa asema oli tyhjillään ja vasta kuun puolivälissä saatiin tauoton miehitys käyntiin. Alkusyksystä lintuja oli aikaisempiin vuosiin verrattuna vähänlaisesti liikkeellä. Hyönteissyöjät olivat lähes tyystin kateissa. Pajulintuja jäi verkkoihin vain 330 yks., kun normaalisti niitä on saatu lähes kolminkertainen määrä syksyssä. Kerttujen

tilanne oli lähes yhtä huono. Tosin edellisenäkin syksynä eli vuonna 1991 nähtiin hyönteissyöjiä epätavallisen vähän. Liekö tämä heijastumaa laajalti harrastetusta pikkulintujen joukkomurhasta Välimeren ympäristössä vai huonontuneista elinolosuhteista talvialueilla. Osaltaan näiden lajien pieniä rengastusmääriä selittää aseman kiinniolo kumpanakin vuonna juuri hyönteissyöjien päämuuttoaikaan elokuun alkupuoliskolla. Kahden viikon kiinniolo ei kuitenkaan missään nimessä selitä sitä rajua taantumaa näiden lajien kohdalla, mikä nyt rengastusten perusteella on nähtävissä.

Metsäkirvisiä ja keltävästäräkkejä nähtiin myös epätavallisen vähän. Kummankin lajin syksyn yhteismäärät jäivät pienemmiksi kuin mitä keskivertovuosina lajia nähdään yhdessä päivässä!

Ensimmäiset varpushaukat kiirehtivät etelään reilusti elokuun puolella. Aseman kallioille pystytettyihin kymmeneen petoverkkoon niitä jäi vuoden 1991 ennätysyksyä enemmän eli 365 yks. Muuttajia laskettiin syksyn mittaan 3480 yks., joista parhaimpina päivinä 7.9. 330, 11.9. 419, 14.9. 341 yks. Kanahaukkojakin oli mukavasti liikkeellä, sillä parhaimpina päivinä, 2.10. niitä laskettiin 26 muutolta. Merikotkia leijaili Haliaksen ilmatilassa kevään tapaan ilahduttavan paljon. Yhteensä lajia kirjattiin 44 yks. Kur-

kien pääjoukot ylittivät Haliaksen ylittävän varhaisessa vaiheessa. Moneina vuonna massat ovat menneet loka-kuun alkupuoliskolla, mutta viime syksynä muutto oli pari viikkoa etuajassa; 7.9. muutti 460, 18.9. 1034 ja 29.9. 559 yks. Syksyn yhteismäärä, 3200 muuttavaa, on yksi korkeimmista Haliaksen historiassa.

Hanhet rynnistävät 28.9. Uddskatanin yli etelään. Kaikkiaan 5600 hanhea kirjattiin havainnoijien vihkoon. Hanhista 463 määritettiin metsä-, 10 tundra-, 35 meri-, 175 valkoposki- ja 895 sepelhanheksi. Olipa joukkoon eksynyt yksi lyhytnokkahanhikin. Merellä kuuluvan ammuskelun seurauksena taivaalle pelmahti 19.9. 30000 haahkan jättiparvi. Taivaanrannassa muuttavia alleja laskettiin 5.10. 4300 ja paikallisena lähivesiltä 6.11. 5000 yks. Yksinäinen, vuoden ikäinen allihaahkakoiras ilahdutti 16.9.-3.10. välisenä aikana läsnäolollaan vesilintulaskijoita.

Syyskuun lopulla kyyhkyjen pallomaisat parvet pilkuttivat taivasta. Kiihkeimpänä muuttopäivänä, 29.9., sepelkyyhkyjä ynnättiin lähes 22000 yks. Edellispäivän yhteismäärä on myös maininnan arvoinen - 11500 kyyhkyä. Sepelkyyhkyjen matkaan oli 28.9. lyöttäytynyt yksinäinen turkinkyhky.

Heikon pikkulintumuuton valopilkkuja olivat niittykirvinen, viherpeippo ja hemppo. Niittykirvisiä matkasi tutulla hypyvällä lentotyylillään 25.9. 838 ja 26.9. 1258 yks. Viherpeippoja laskettiin 4.11. 2335 muuttavaa, joka rikkoi selvästi kaikki aiemmat ennätykset. Hemppoja nähtiin myös mukavasti - 2.10. 103 ja 4.10. 100 muuttajaa. Naakan iloista *kjak kjak* huutelua kuului taivaalta loka-kuun alussa tuon tuostakin. Parhaana päivänä bunkkerin ohitti peräti 926 naakkaa. Lokakuun 24. päivänä muuttanut metsäkirvinen oli pahasti myöhässä etelänmatkaltaan. Samoin 15.11. pihan puutarhassa marjoja haeskellut mustapääkerttu.

Vaeltajia kohtuullisesti

Syksy 1991 muistetaan varmasti eräänä parhaimmista tiaisten vaellusvuosista. Niitä tungeksi aseman pensaikeissa tuhansittain. Syksyllä 1992 palattiin normaaliin. Vaelluslajeista

Anssi Vähätalon ja Merja Taimisen kädessä kiltisti poseeraavat viiksitimalit (*Panurus biarmicus*) ovat Haliaksen historian 163. rengastuslaji.

© Matti Lehti.

ainoastaan pyrstöiaisella oli voimakas, punatulkulla, sinitiaisella ja päihinähakilla kohtuullisen voimakas ja muilla keskinkertainen tai heikko vaellus. Pyrstöiaisia havaittiin 24.9.-15.11. välisenä aikana yhteensä 4040. Näistä 2383 yks. sai vierailunsa kunniksi renkaan jalkaansa. Parhaimmillaan niemellä seikkaili 13.10. 408, 16.10. 320 ja 17.10. 463 pyrstöiaista. Töyhtöiaisellakin oli jonkinlaista liikehdintää, siihen viittaa havaittujen (n. 150 yks.) ja rengastettujen (41 yks.) suuri määrä. Sinitiaisten koettelivat lukuisin joukoin rengastajien sormien kestävyyttä. Yli 8200 havaitusta 1140 jäi kiinni. Vilkkaimmat päivät ajoittuivat syys-lokakuun vaihteeseen: 24.9. 845, 26.9. 630, 29.9. 630 ja 6.10. 570 yks. Talitiaisten määrät jäivät selvästi sinitiaisesta; reilut 4600 havaittua ja parhaana päivänä, 9.10. vain 225 muuttavaa. Hömö- ja kuusitiaisten määrät olivat vain kalpea aavistus syksyn 1991 ryntäyksestä; hömötiaisia havaittiin kaikkiaan 630 ja kuusitiaisia reilut 2000 yks. syksyn -92 aikana. Lapintiaisia oli vähissä hömötiaisparvissa 3 yksilöä.

Pyrstöiaisia (*Aegithalos caudatus*) rengastettiin enemmän kuin koskaan aikaisemmin yhden syksyn aikana. Valkopäisten nimialalajin lintujen lisäksi joukkoon oli eksynyt Manner-Euroopassa pesivän *europaeus*-alalajin näköinen, tummasilmäkulmainen yksilö. © Matti Lehti.

Sembramäntyihin erikoistuneet päihinähakit vaelsivat vilkkaasti. Pitkänokkaisia ja lyhytprstöisiä hakkeja lepatti taivaalla eniten syyskuun viimeisellä viikolla: 24.9. 198, 29.9. 126 ja 30.9. 117 vaeltavaa. Viimeiset yksilöt tavattiin liikkeellä pitkälle marraskuun puolella. Yhteensä aseman kautta vaelsi reilut 1200 hakkeja. Toinen käpyihin erikoistunut lajiryhmä käpylinnut vietti sapattivuotta. Isokäpylintuja määritettiin 861 muuttaneen käpylinnan joukosta 21 ja pikkukäpylintuja 110. Kirjosiiplikäpylintuja oli vain näytteeksi - syksyn yhteissumma jäi 10 yksilöön. Koreat punatulkut sen sijaan olivat sankoin joukoin liikkeellä. Lintujen hennot *byt byt* kutsuäänet elävöittivät lokakuun lopun ja marraskuun alun kylmenevää maisemaa, jolloin muutto oli vilkkaimmillaan; 25.10. nähtiin 260, 26.10. 220 ja 5.11. 510 yks. Punatulkujen yhteismäärä koko syksyltä nousi 3231 yks.

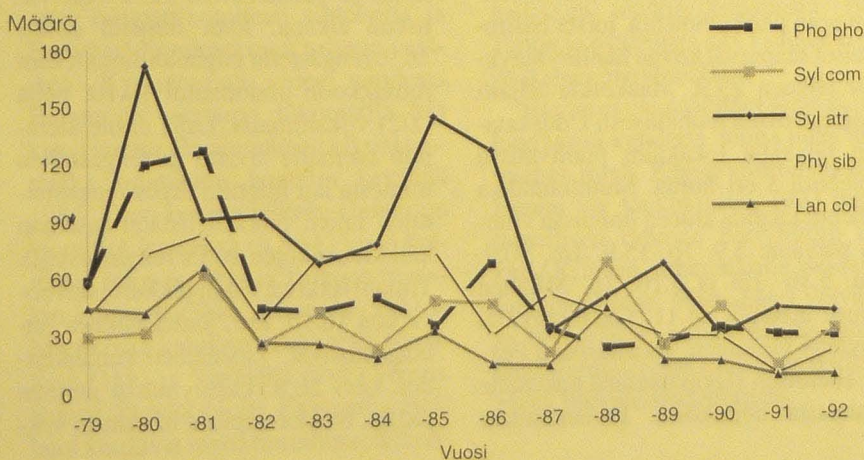
Pöllöjen lintumiesten lisäksi asemalla nähtiin muitakin pöllöjä. Huuhkaja käyttäsi yökierroksella toikkaroivia rengastajia syyskuun viimeisestä päivästä lähtien aina marraskuun 9. päivään asti. Voi sitä onnetonta, joka hävisi illan korttipelissä ja joutui

tappion takia Uddskatanin pimeille kallioille verkkoja kokemaan saaliin himoisen huuhkajan saalistaessa samaan aikaan niemellä. Lokakuun 22. päivä kiiluvasilmäisiä huuhkajia nähtiin kaksi. Yksinäinen viirupöllö oli tullut 6.11. metsän kätkeistä ihmettelämään merta. Lehtopöllöjä nähtiin 5.10.-9.11. välisenä aikana ainakin 3 eri yksilöä. Piskuisia varpuspöllöjä

tartui Uddskatanin kallioille pystytettyihin verkkoihin syksyn mittaan kaksi. Lapin asukki hiiripöllö piipahti 10.11. Sarvipöllöjä nähtiin kaikkiaan 41, joista peräti 38 sai vierailunsa kunniksi renkaan jalkaansa. Parhaana päivänä, 23.10. tupsukorvia liihotteli aseman alueella 10 yks. Helmipöllöjen kokonaismäärä 59 yks. on aseman oloissa kohtalainen.

Sattumaako vain vai miksi Saharan eteläpuolella talvehtivien hyönteissyöjälintujen rengastukset ovat selvästi vähentyneet Haliaksella?

Joidenkin Saharan eteläpuolella talvehtivien hyönteissyöjälintujen rengastusmääriä Haliaksella vuosina 1979-1992

Hangon lintuasemalla rengastetut linnut vuonna 1992

Laji	kevät	syksy	yht				
ACCGEN	0	15	15	SYLNIS	0	1	1
ACCNIS	1	365	366	SYLCUR	21	66	87
FALTIN	0	2	2	SYLCOM	11	29	40
FALCOL	0	1	1	SYLBOR	7	119	126
HAEOST	0	1	1	SYLATR	1	38	39
CALALP	0	19	19	PHYDES	1	0	1
LYMMIN	0	1	1	PHYINO	0	1	1
SCORUS	0	2	2	PHYSIB	0	17	17
TRITOT	0	1	1	PHYCOL	3	45	48
TRINEB	0	1	1	PHYLUS	100	330	430
TRIGLA	0	4	4	REGREG	40	844	884
COLOEN	0	2	2	MUSSTR	0	32	32
COLPAL	0	8	8	FICPAR	0	1	1
CUCCAN	0	3	3	FICHYP	11	42	53
BUBBUB	0	1	1	PANBIA	0	4	4
GLAPAS	0	2	2	AEGCAU	0	2383	2383
STRALU	0	3	3	PARMON	0	304	304
ASIOITU	5	33	38	PARCIN	0	2	2
ASIFLA	0	4	4	PARCRI	2	41	43
AEGFUN	0	45	45	PARATE	0	215	215
CAPEUR	0	1	1	PARCAE	12	1140	1152
APUAPU	0	1	1	PARMAJ	24	837	861
DRYMAR	0	9	9	CERFAM	5	145	150
DENMAJ	0	1	1	LANCOL	1	4	5
DENMIN	0	14	14	LANEXC	0	1	1
ANTTRI	2	23	25	PICPIC	0	1	1
ANTPRA	0	4	4	NUCCAR	0	37	37
ANTSPI	0	1	1	STUVUL	4	2	6
MOTALB	2	6	8	PASDOM	0	1	1
TROTRO	1	59	60	FRICOE	87	130	217
PRUMOD	2	21	23	FRIMON	7	36	43
ERIRUB	25	210	235	CARCHL	6	391	397
LUSLUS	1	0	1	CARCAR	1	1	2
LUSSVE	2	0	2	CARSPI	29	152	181
PHOPHO	0	25	25	CARMEA	24	77	101
OENOEN	0	4	4	CARHOR	0	2	2
TURTOR	0	1	1	CARERY	0	1	1
TURMER	12	13	25	PYRPYR	0	182	182
TURPIL	1	18	19	PLENIV	0	1	1
TURPHI	6	18	24	EMBCIT	9	4	13
TURILI	34	6	40	EMBHOR	0	1	1
TURVIS	0	1	1	EMBRUS	0	1	1
ACRSCH	0	3	3	EMBSCH	5	12	17
ACRRIS	1	0	1	XXXXXX	0	1	1
ACRSCI	0	5	5				
ACRARU	1	0	1				
HIPICT	0	7	7				
				Yhteensä:	507	8638	9145
				Lajeja: 90			

Pikkuharvinaisuuksia mukavasti

Myöhäinen mustakurkku-uikku ui merellä 14.10. Pikkujoutsenia havaittiin noin parikymmentä, joista ensimmäiset saapuivat kovan hanhiryntäyksen jälkeen 29.9. Maakotkia leijaili majesteettisen rauhallisesti Uddskatanin taivaalla lokakuun puolivälissä yhteensä 5 eri lintua. Muuttohaukka aiheutti kauhua alueen linnuissa viitenä päivänä: 5.9. 1p, 15.9. 1m, 30.9. 1m, 5.10. 1m ja 7.10. 1p. Mitähän lienee ajatellut 14.11. Gåun särkältä yhytetty viiriäinen, joka huristeli Pekka Hännisen säikäyttämänä pakosalle matalasta heinikosta. Etelänmatkan

suunnittelu oli jäänyt viime hetkeen. Marraskuun alun kovissa tuulissa luovi 3. ja 4.11. pikkukajava luoteeseen. Sepelrastas piilotteli kallion painanteissa ja pensaikoissa 22.-27.10. välisenä aikana. Idän ihmeitä edusti 26.9. rengastettu taigauunilintu. Gåun ruovikkoon pudottautui 10.10. neljä (2/2) viiksitimalia. Lajia ei ole aiemmin asemalla tavattu ja rengastajien toimesta laji liitettiin myös rengastettujen lajien pitkään listaan (aseman kaikkien aikojen 163:s rengastuslaji). Timalit tutkivat Gåun pikkuruista ruovikkoa 16.10. asti, jonka jälkeen linnut katosivat. Yksinäinen kuhankeitäjä kävi 26.8. kääntymässä niemen päällä. Nokkavarpusia havaittiin syksyn mittaan 15 yks, joista 21.10. peräti viiden linnun parvi. Syyskuun 26. päivä havaittiin 13 pohjansirkkua.

Kiitokset

Suomen Kulttuurirahaston apurahan turvin rengastajille ja havainnoijille pystyttiin maksamaan päivärahaa. Hangon lintuasema kiittää kaikkia vuoden 1992 aikana asemalla työkennelleitä rengastajia ja havainnoijia. Kiitokset myös muille aseman toimintaa tukeneille.

Tue Hangon lintuasemaa. Maksa asemamaksu (50mk) tai tee lahjoitus aseman pankkitilille KOP Helsinki-Eira 101440-11902. Kiitos!